

Георгій Ходоровський:

«Наскільки важко було передбачити свою долю»

У відомого науковця, дипломата, громадського діяча Георгія Івановича Ходоровського 28 серпня був день народження. З чим вітаємо його і пропонуємо читачу інтерв'ю, де розпитаємо про його життєвий шлях.

Цікава доля іншого – вже добра порада.

– Георгію Івановичу, юність – час, коли визначається майбутня доля. Як визначався Ваш професійний шлях, як обирали свою дорогу?

– Все це досить часто виглядає майже випадковим. У багатьох. Втім, я вірю у долю. Адже скільки варіантів могло бути. Після закінчення школи, знаєте, хотів стати артистом. Я й танцював, і займався у драмгуртку. І навіть писав у Москву, щоб дізнатися, які умови вступу у театральне. Таке зрозуміле юначе бажання. Директором школи, де я навчався у Заставні, був історик Малаярчук Григорій Кирилович, який добре знав

Георгій Ходоровський із міністром закордонних справ Геннадієм Удовенко.

досвіду ні в обіймах, ні в поцілунках. І тут я так гаряче її поцілував! Вона відсахнулася та як дасть мені ляпаса!

Що ж до самого навчання, то в перший рік багато було складного, але я неймовірно старався. Одна тільки думка про те, що можу провалитися, жахала. Мені ставало страшенно соромно від одного такого припущення. Як повернуся додому? Родина жила досить важко. Ледь-ледь купили мені у перший рік навчання в інституті шинель. Не пальто, а фезеушну шинель. В інституті хоч і не примушували говорити російською, та тим не менш, російська починала домінувати. І, звісно, говорив на початку я неправильно. Це посмішки викликало. І

цивілізації у широкому розумінні я долучився саме там.

Ми запрошували до себе європейських спеціалістів і бували часто у них в гостях. Це змінює внутрішньо, повірте. Я любив музику, але почав розуміти її глибше. Там при звичаївся до джазу. І досі його люблю. У мене була величезна колекція на вінілах джазових виконавців. Цю музику ще не так давно використовували на обласному телебаченні – у заставках.

Коли повернувся до Чернівців, мав те, чого, зазвичай, не було у радянського викладача. Добре авто, на кожен день сорочка з відповідним галстуком. Тоді це здавалося шиком. Але я не шикував! В

Георгій Іванович проводить заняття з фізіології для студентів медінституту.

руїн, одна з туристичних Мекк. Колись там навчалися люди з усього світу – понад 10 тисяч студентів. Працювали 1500 викладачів. І це було більше 2000 років тому. За тисячу років до заснування Київської Русі. У Наланді збереглися кімнати, сади, лекційні зали, терми, храми... Наскільки ми усвідомлюємо нашу обмеженість? Чи надаємо цьому необхідного значення?

Такі враження руйнують європо-центристське сприйняття світу. Руйнують замкненість на якомусь дуже локальному духовному та культурному досвіді. І не тільки службовий обов'язок примушував мене цікавитися речами, що були за межами професійної діяльності, а й природний інтерес, який вважаю дуже

моїх батьків. Якось він сказав, що є рознарядка (було таке слово) на одне місце в Харківській юридичній інститут: «Поговори з батьками, вступиай і будеш юристом». Коли я сказав про це батькам, мама почала плакати. Каже: «В жодному разі не їдь у той Харків. Будь дома. Не треба тобі те. Ти будеш суддею, і тебе вб'ють».

Зрозуміло – радянським суддею. 55-й рік. У нас ще були так звані «нічні». Тобто, був спротив радянській владі. Я відмовився. Разом із сім'єю вирішили, що піду у лікарі. І вступив у медінститут. Навчали нас добре. А побутові умови були дуже скромними. Харчувалися погано. Але життя було напрочуд наповненим. Любив спорт, сцену. І те, й інше допомогло мені у житті. Вміння говорити, не боятися аудиторії, тримати себе так, щоби не було зайвих емоцій, і в той же час не стояти стовпом – все це важливо для спілкування, для роботи лектора, а тим більше, для дипломата. Ці заняття у драмгуртку дали напрочуд багато. Я навіть був в інституті кимось на кшталт конференсьє усіх вечорів. Дівчат-співведучих змінювали, а я був незмінним. Вів святкові вечори і коли працював у посольстві Замбії. До речі, навіть мій, можна сказати, перший поцілунок стався на сцені. Оксана з Тернопільщини грала мою кохану. А керівник драмгуртка (вже у медінституті) Микола Шутько – відомий артист – розказував нам, як треба робити сценічний поцілунок. Та якось не виходило, бо жив я богомільним хлопцем. Кого я там обіймав чи цілував у 17 років? Бабуся була богомільною і саме вона мене і грамоти навчила ще до школи. Й ось наш керівник каже: «А ви потренуйтеся!» Смішно йому було. Йому – десь 30 років, а мені – 17. Гарне почуття гумору мав, каже: «Я піду, а ви навчіться цілуватися! Може, встидається?»

Коли залишилися вдвох, вона, як зараз мені здається, теж не мала ніякого

мене дуже нервувало.

Згадую, як важко давалася анатомія на першому курсі. І викладач жорстко сказала мені: «Це не твоє, ти – не для цієї науки». І саме після цього я відчув таку шалену енергію. Якийсь спротив, бажання довести. У мене була лише одна четвірка на першому курсі (і не з анатомії, до речі). Всі іспити здавав «на відмінно». Захоплювався хірургією. В інтернатурі, в Заставні, вже самостійно робив операції.

Але так склалося, що після навчання мене залишили на кафедрі фізіології. Скажу, що радий, що так розпорядилася доля. Фізіологія – це філософія медицини. Спроба зрозуміти життя організму. Що потребує цілковитої віддачі.

– Що змінило Вас внутрішньо, які події чи обставини життя вплинули докорінно?

– Багато чого я оцінив пізніше. Гадаю, змінило мене життя в сім'ї моєї дружини Ніни Федорівни. Сім'я була інтелігентною, де багато читали, виписували періодичні видання. На початку шістдесятих, пригадую, коли почали друкувати Солженіцина у журналах, я вже читав його. В цій родині опанував російську мову по-справжньому – тоді без цього кар'єра була неможливою. Опанував до такого рівня, що, коли в 1969 році опинився в Замбії і мене взяли на роботу у посольство, російські інтелігенти дивувалися, наскільки природньо я розмовляю...

Замбія мене змінила. Я ходив на прийоми до міністрів, зустрічався із європейською професурою, з радянськими дипломатами. Відповідне коло спілкування змінює неймовірно. Дружили з родиною дипломата Маркова, там можна було багато чому навчитися: від манери тримати себе, одягатися – до сервірування стола. Коли ти розумієш, що важливо все, усі дрібниці: яка скатертину, які тарілки, прибори. Попри те, що Замбія – африканська країна. Так сталося, що до

африканській країні Замбії у магазинах продавали сім сорочок на кожен день тижня, і я просто ходив у тому, що мав. Мав кілька костюмів, багато піджаків-блейзерів. Один чи два блейзери досі бережу, хоча вони мені вже не потрібні. Але заради пам'яті.

Був у мене період роботи в Афганістані – досить складний і драматичний. Проте він мені багато не додав, бо я вже приїхав туди сформованою людиною. Зі своїми знаннями, зі своїми звичками, своїм способом життя. Там я усвідомив, що люди можуть жертвувати життям, здоров'ям заради грошей. Мене це вразило. Я не солдат маю на увазі, а невійськових, контрактників. Люди давали хабарі, щоб приїхати і підзаробити. Я ж потрапив у цю країну не так, щоби зі своєї волі.

Робота у Верховній Раді на початку дев'яностих неймовірно багато дала. Побачив, як твориться державне життя. Не знаю, як оцінювали мою роботу, але скажу, що намагався бути корисним і землякам, і державі. Ну й Індія відкрила мені те, наскільки вузько ми дивимося на історію. На духовне життя. В яких подекуди смішних обмеженнях, вузьких рамках живемо. Ми пишаємося своєю багаторічною історією, проте Індія жила повноцінним духовним і державним життям ще за тисячоліття до Різдва Христового. Простий огляд пам'ятних місць цієї країни справив на мене величезне враження. Я відчув себе іншою людиною. В уже зрілому віці це дало поштовх для духовного розвитку, розуміння надзвичайно важливих для особистості ідей, до захоплення мистецтвом. Свого часу я захоплювався поезією і писав вірші, та в Індії відчув справжній злет.

Одна з таких подорож – подорож до Наланди. Це – місце, де ще до Різдва Христового працював міжнародний університет, а зараз тут десятки гектарів

важливим в розвитку людини. Адже, за висловом Джонатана Свіфта, людина тільки здатна бути «хомо сапієнс», але не є такою.

Якщо оцінювати власний життєвий шлях, то цікавість, любов до знання як такого – це щось на зразок риси характеру. Яку, як міг, я культивував. Нові знання дають задоволення. І, на щастя, ніхто не переконав мене аргументами на зразок: «А навіщо це тобі?» Мене цікавило все: від джазових виконавців – до історичних конкурсів, що організовував польський журнал (польські журнали в радянські часи виконували досить дивну функцію, вони мали «аромат» іншого, капіталістичного, світу). Мої знайомі іноді дивувалися: «Ти б краще займався своїми справами». Хоча ці «порожні» заняття зіграли добру роль у моєму житті. І я з вдячністю згадую батька, який підтримував мене. Я ж завжди переконував своїх студентів: якщо є трохи вільного часу, увімкніть якусь пізнавальну передачу.

– Які, на Ваш погляд, головні речі визначають життя?

– Їх – три: віра, доля, родинна спадковість. Ця суміш робить нас людьми. Долю відкинути неможливо. Я свідомий того, що є багато талановитих людей, які, на жаль, не розкрилися. Не показали свій талант у всій силі. Хоча, безумовно, були гідні цього. Так розпорядилася доля. До мене вона була прихильною. Коли я думаю про неї, то вражений, наскільки кожен наступний її етап є несподіваним. Наскільки важко було би передбачити свою долю. Бути хлопчиком у Товтрах і думати, що ти опинишся на берегах Замбезі як працівник посольства, як викладач-медик, як учасник експедицій. Це ж неймовірно! Або думати, що будеш засідати у Верховній Раді. І тим не менш...

Розмову вів Сергій ВОРОНЦОВ